

Bojan Cigan

Vpliv reakcij družine na duševno zdravje LGBT otroka

V preteklosti je le malo mladostnikov razkrilo svojo istospolno usmerjenost svojim staršem. Večina lezbijk, gejev, biseksualcev in transspolnih posameznikov (LGBT) je počakala do odraslosti, preden so svojo istospolno usmerjenost razkrili drugim. Strah pred zavrnitvijo in resnejšimi negativnimi reakcijami jih je namreč zaviral pred odkritim razkrivanjem njihovega zasebnega življenja (Ryan, 2009). Nekje do devetdesetih let prejšnjega stoletja je bilo omejeno število virov za LGBT mlade, s pomočjo katerih bi se lahko kaj naučili o svoji identiteti in našli podporo. Dandanes internet in različne organizacije za LGBT mlade ponujajo takim mladostnikom točne informacije, smernice in podporo.

O dejstvih in mitih

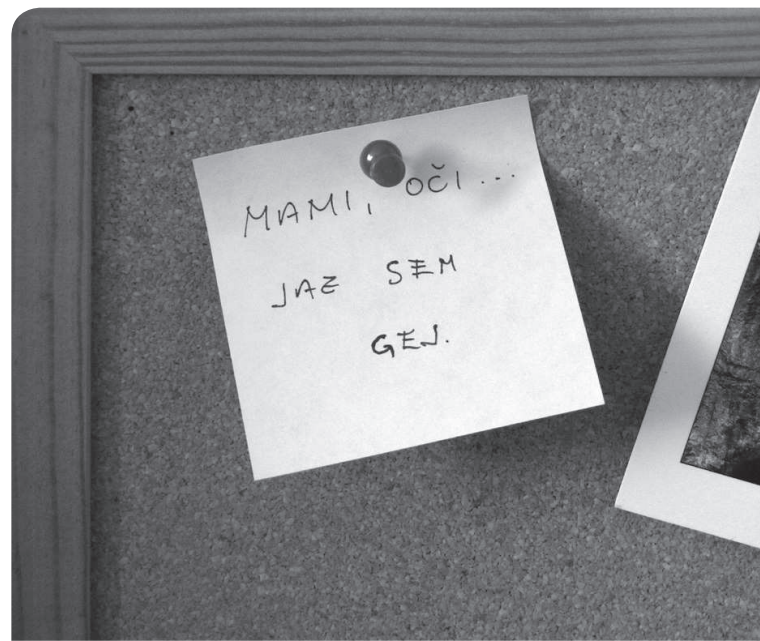
Večji dostop do tovrstnih virov je seveda pripomogel k večjemu razkritju LGBT mladih, t.j. k deljenju svoje homoseksualne oz. transspolne identitete s prijatelji, družino in ostalimi odraslimi. Prav zaradi tega potrebujejo tudi starši, učitelji in ostali odrasli točne informacije o spolni usmerjenosti in spolni identiteti, da lahko takšne mladostnike z njimi tudi oskrbijo, če se zatečejo po pomoč (Ryan, 2009). Raziskave na mladostnikih zadnjih 20 let kažejo, da se spolna usmerjenost (posameznikova emocionalna povezanost in privlačnost do druge osebe) razvija zgodaj (Ryan, 2009). Tako heteroseksualno kot homoseksualno usmerjeni otroci namreč doživijo svoj prvi »trk« oz. privlačnost do druge osebe nekje pri desetih letih. O izvorih spolne usmerjenosti raziskovalci sicer malo vedo, kljub temu pa lahko izključijo možnost, da bi lahko kdo (tudi starši) koga »naredil« za geja. Adolescenti so mnogo bolj odprti glede svoje homoseksualne oz. transspolne identitete, če jih ni strah zavrnitve, zasmehovanja ali negativnih emocij s strani družine in prijateljev.

Še vedno obstaja veliko mitov o spolni usmerjenosti (Ryan, 2009). Starši in skrbniki

velikokrat verjamejo, da mladostniki morajo odrasti, preden lahko sploh vedo, če so istospolno usmerjeni. Mnogo jih tudi verjame, da je »biti gej« le faza, ki jo mladostnik enostavno sčasoma preraste. Nekateri verjamejo, da se mladostniki lahko »odločijo«, da bodo geji, če imajo gejevske prijatelje, če berejo o homoseksualnosti ali če slišijo o istospolno usmerjenih posameznikih od drugih. Ti miti so zelo obči in prav tako zelo zgrešeni. Dandanes imajo adolescenti mnogo širši dostop do točnih informacij o spolni usmerjenosti in porašča tudi število informacij glede (trans)spolne identitete. Natančne informacije jim pomagajo razumeti čustva, ki so jih gojili od otroštva naprej. Pa tudi v LGBT organizacijah za mladostnike lahko le-ti najdejo sovrstnike in podporo skupnosti.

Otroci in mladostniki, ki ne izgledajo ali se ne obnašajo tako, kot bi se v družbi ali v družini pričakovalo za dekleta oz. fante njihove starosti, so pogosto predmet posmehovanja drugih. To vedenje bi lahko označili tudi kot spolno različno/drugačno ali spolno neprilagojeno vedenje (Ryan, 2009). Mnogo staršev se sramuje takega vedenja otrok in mnogokrat se tudi bojijo, da bi se sovrstniki znesli nad njihovimi otroci.

Razkritje oz. »coming out« (Foto: Bojan Cigan)

Vpliv reakcij družine na LGBT otroka

Do nedavnega je bilo le malo znano, kako družine reagirajo na razkritje mladostnikov glede njihove spolne usmerjenosti, še manj pa, kako te reakcije vplivajo na telesno in duševno zdravje teh mladostnikov. Zadnje raziskave (Ryan, 2009; Ryan, Huebner, Diaz in Sanchez, 2009) kažejo, da imajo družine in skrbniki glavni vpliv za tveganje in čustveno blagostanje svojih LGBT otrok. Raziskovalci so opisali več kot 100 različnih vedenj oz. reakcij družin in skrbnikov glede identitete svojih LGBT otrok. Približno polovica teh vedenj je sprejemajočih in polovica zavračajočih. V raziskavi so ugotavljali vpliv vsakega posameznega vedenja, da bi ugotovili, kako reakcije družine vplivajo na tveganje in psihično blagostanje LGBT mladostnika.

Konflikt in zavrnitev

Družine, ki so v konfliktu glede otrokove LGBT identitete, verjamejo, da je najboljša pomoč, da njihovi otroci preživijo in se razvijajo v družbi, da jim pomagajo čim bolj prilagoditi se njihovim heteroseksualnim vrstnikom (Ryan, 2009; Ryan in dr., 2009). Tako te družine onemogočijo dostop do LGBT prijateljev svojih otrok ali LGBT virov, s čimer izražajo svojo skrb. Mislijo, da bodo njihove akcije v pomoč njihovim istospolno usmerjenim oz. transspolnim otrokom, da bodo imeli dobro življenje. Vendar adolescenti, ki zaznajo to kot željo po spremembi tega, kar so, svojih staršev ne marajo ali jih celo sovražijo. Pomanjkanje komunikacije in napačno razumevanje med starši in njihovimi LGBT otroci povečujejo konflikt v družini. Ti problemi s komunikacijo in pomanjkanje razumevanja glede spolne usmerjenosti ali spolne identitete lahko vodijo v konflikt in razdor družine, kar lahko privede celo do izločitve mladostnika od doma. Tako je mnogo LGBT najstnikov predanih v rejo ali t.i. mladostniški pripor, ali pa končajo na ulici (pregled v: Wilbur, Ryan in Marksamer, 2006). Ti faktorji povečujejo tveganje za zlorabe in resne zdravstvene probleme in probleme v duševnem zdravju.

LGBT adolescenti, ki so visoko zavrtnjeni s strani staršev in skrbnikov, imajo visoko tveganje za zdravje in težave v duševnem zdravju kasneje v zgodnji odraslosti (Ryan, 2009; Ryan in dr., 2009). Imajo slabše zdravje kot LGBT mladostniki, ki niso zavrtnjeni s strani družine. Imajo tudi več težav z zlorabo drog, imajo manj upanja in so mnogo manj

Veliko LGBT mladih in tistih, ki dvomijo o svoji identiteti, čuti, da mora prikriti, kdo v resnici so, da bi se izognili zavrnitvi. (Foto: Bojan Cigan)

pazljivi pri zaščiti pred spolno prenosljivimi boleznimi, zaradi česar so izpostavljeni višjemu tveganju za okužbo s HIV-om in posledično obolenju z AIDS-om. V primerjavi z LGBT mladostniki, ki niso bili zavrtnjeni s strani družine zaradi svoje istospolne usmerjenosti ali transspolne identitete, so visoko zavrtnjeni LGBT mladostniki (Ryan in dr., 2006):

- več kot osemkrat bolj bili podvrženi poskusu samomora,
- približno šestkrat bolj pogosto poročali o visoki stopnji depresije,
- bili več kot trikrat bolj podvrženi uživanju prepovedanih drog in
- bili na več kot trikrat bolj visoki stopnji tveganja za HIV in AIDS.

Veliko LGBT mladih in tistih, ki dvomijo o svoji identiteti, čuti, da mora prikriti, kdo v resnici so, da bi se izognili zavrnitvi. Veliko jih skriva, da ne bi prizadeli svojih staršev in ostalih družinskih članov, ki verjamejo, da je biti gej narobe ali grešno. Vendar ima skrivanje svoje posledice; spodkopava namreč samopodobo in občutek samovrednosti LGBT adolescenta (Ryan, 2009).

Negotovost, skrb

Veliko staršev se počuti negotovo, ko izvejo, da je njihov otrok gej. Ne vedo, kako naj reagirajo, prav tako pa ne vedo, kako naj podprejo otroka. Radi bi in hočejo pomagati svojemu LGBT otroku. Po drugi strani pa ne želijo vzpodbujati otrokove gejevske ali transspolne identitete, prav tako ne želijo svojega otroka odriniti od sebe (Ryan, 2009).

Starši in skrbniki se pogosto bojijo možnosti, da bi kdo prizadel oz. poškodoval njihovega LGBT otroka

(Ryan 2009a; Ryan in dr. 2009). Ta strah motivira starše in družinske člane, da skušajo zaščititi svojega LGBT otroka, vendar na način, da negativno reagirajo na otrokovo gejevsko ali transspolno identiteto. Starši so pogosto šokirani, ko izvejo, kako njihove reakcije lahko povečajo tveganje za samomor pri teh otrocih, infekcijo s HIV-om in ostale težave z zdravjem. Odleže pa jim, ko izvedo, da vedenja, kot so pogovor z otroki o njihovi identiteti in izražanje naklonjenosti do svojega gejevskega ali transspolnega otroka, lahko pripomorejo k zaščiti pred tveganjem za zdravje. Ta podporna vedenja lahko obenem pripomorejo k boljšemu psihičnemu blagostanju njihovih otrok.

Sprejemanje družine

V ameriški raziskavi (Ryan, 2009) so preučevali tudi družine, ki odprto sprejemajo istospolno usmerjenost ali transspolno identiteto svojih otrok. Starši in skrbniki tem otrokom izkazujejo podporo na več načinov: povedo jim, da jih imajo radi, ko izvejo o njihovi LGBT identiteti, zahtevajo tudi, da drugi družinski člani spoštujejo njihovega otroka takšnega, kot je, obenem se tudi zavzamejo za otroka, če je drugače obravnavan oz. če je žrtev nasilja s strani drugih. Delajo pa tudi na tem, da naredijo svojo lastno religiozno institucijo bolj sprejemljivo za LGBT člane, ali pa poiščejo kakšen podporen shod ali skupnost, ki sprejema družine in njihove LGBT otroke. Tovrstna vedenja staršev so bila prisotna v vseh socialnoekonomskih slojih, prav tako ni bilo razlik med različnimi etničnimi skupinami. Družine lahko podpirajo svoje LGBT otroke, tudi če se počutijo nelagodno ali če mislijo, da je biti gej ali biti transspoln narobe (Ryan, 2009). Izobraževanje,

prave informacije in podpora sovrstnikov pomaga staršem in družinam spopasti se z njihovimi pomisleki in jih naučiti, kako pomagati svojim otrokom in samim sebi. Otroci, ki jih starši podpirajo, imajo boljše splošno in duševno zdravje. Prav tako imajo višjo samopodobo, so manj podvrženi depresiji, uživanju nelegalnih drog in razmišljanju, da bi se ubili oz. poskušali narediti samomor. LGBT mladostniki, ki so sprejeti s strani družin, veliko bolj verjamejo, da bodo imeli dobro življenje in bodo postali srečni, produktivni odrasli. Nasprotno med mladostniki, ki niso sprejeti s strani svojih družin, tako misli le en od treh. Po drugi strani med mladostniki, ki jih družine zelo močno podpirajo, tako mislijo skoraj vsi.

Za zaključek ...

Raziskave kažejo (po Ryan, 2009), da že majhna sprememba pri starših lahko zmanjša tveganje za resne zdravstvene težave njihovih LGBT otrok. Tako lahko že nekoliko **nižja stopnja zavračanja** in nekoliko **višja stopnja podpore** znižata tveganje za samomor, okužbo s HIV-om in ostale zdravstvene težave pri mladostniku.

Literatura in viri:

Ryan, C. (2009). *Helping families support their lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) children*. Washington, DC: National center for cultural competence, Georgetown university center for child and human development.

Ryan, C., Huebner, D., Diaz, R. M. in Sanchez, J. (2009). Family rejection as a predictor of negative health outcomes in white and Latino lesbian, gay and bisexual young adults. *Pediatrics*, 123(1), 346-352.

Wilbur, S., Ryan, C. in Marksamer, J. (2006). *Best practices guidelines: Serving LGBT youth in out-of-home-care*. Washington, DC: Child welfare league of America (CWLA).

Dandanes internet in različne organizacije za LGBT mlade ponujajo takim mladostnikom točne informacije, smernice in podporo. (Foto: Bojan Cigan)

